

KULTŪRAS VĒRTĪBU SARDZĒ: RADĪT SAVU KULTŪRAS KANONA VĒRTĪBU DROŠĪBAS ATSLĒGU

Ekonomiskā, sociālā, drošības un vides apdraudējumu laikā 2023./2024. gada konkursa moto: ikvienam jaunietim gribēt, prast un būt gatavam aizsargāt savas un Kultūras kanona vērtības apdraudējuma apstākļos.

2023./2024. mācību gadā Latvijas Kultūras akadēmija jau **divpadsmito gadu** rīko Kultūras kanona konkursu Latvijas vispārizglītojošo skolu 10.–12. klašu un profesionālās izglītības skolu vecāko kursu skolēniem. Tas organizēts, lai nodrošinātu skolu jaunatnes līdzdalību kultūras mantojuma popularizēšanā un komunikācijā, radītu priekšnoteikumus Latvijas kultūras mantojuma integrācijai skolēnu ikdienas dzīves praksēs, izmantojot arī digitālās vides iespējas, attīstītu skolēnos apziņu par kultūras un dabas mantojumu kā kopīgu resursu, radošu spēju un inovāciju avotu. **Kultūras kanona konkursa stratēģiskais mērķis** ir sekmēt kultūras mantojuma saglabāšanu, tā sociālā, ekonomiskā un radošā potenciāla izmantošanu, Latvijas kultūras kanonā nosaukto vērtību aktualizēšanu, pievērst uzmanību sabiedrības kultūras procesu daudzveidībai un vērtību sistēmu atšķirībām, kā arī veicināt skolēnu radošumu un pilsonisko līdzdalību Latvijas kultūrtelpas veidošanā.

Latvijas kultūras kanons ir ieeja Latvijas kultūras pasaulē caur daudzveidīgām vērtībām, kas aptver dažādas kultūras nozares un sniedzas pāri laikmetiem, gan savstarpēji satiekoties un mijiedarbojoties, gan kā pretpoli veidojot kontrastus.¹ Ekonomisku, sociālu un arī drošības krīžu apstākļos kanonā iekļauto vērtību aizsardzība ieguvusi īpašu nozīmi. Šis konteksts liek rast praktiskus un efektīvus scenārijus visvairāk apdraudēto materiālo un nemateriālo kultūras kanona vērtību aizsardzībai, kur galvenā atbildība jāuzņemas jauniešiem.

¹ <https://kulturaskanons.lv/par-kanonu-2/>

Konkursa uzdevumi izstrādāti arī kā atbalsts "Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas" jaunā satura ieviešanai. Konkursa rīkošanas ikgadējie Latvijas Kultūras akadēmijas partneri ir Latvijas Republikas Kultūras ministrija, Valsts izglītības satura centrs, Latvijas Nacionālā bibliotēka, kultūrizglītības programma "Latvijas skolas soma", Latvijas Nacionālais kultūras centrs un UNESCO Latvijas Nacionālā komisija.

Zīmīgi, ka pirms 20 gadiem, 2003. gada 17. oktobrī tika pieņemta UNESCO konvencija "Par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu", kas attīstīja mantojuma tiesiskās aizsardzības praksi. **Konkursā jauniešus aicināsim rast inovatīvus, radošus, vienlaikus praktiskus un ikvienam pieejamus kultūras vērtību aizsardzības un attīstības paņēmienus un scenārijus.**

Konkursa mērķis

Kultūras kanona konkursa 2023./2024.gada mērķis ir padziļināt skolu jaunatnes izpratni par Latvijas kultūras kanonā iekļautajām kultūras un dabas vērtībām, radīt platformu diskusijai un argumentācijai par konkrētu ekonomisko, sociālo, drošības un vides krīžu apdraudētu kanona vērtību aizsardzības iespējām, motivēt jauniešus apzināties savas personiskās līdzdalības iespējas, modelēt konkrētus rīcības scenārijus kanona vērtību apdraudējuma samazināšanai, kā arī ieviest jauniešu identificētās kultūras kanona vērtības/-u aizsardzības aktivitātes praksē.

Iesaiste konkursa norisē sekmēs pētniecisku, radošu un praktisku iesaisti Latvijas kultūras kanona vērtību apdraudējuma faktoru apzināšanā un jauniešu līdzdalību vērtību aizsardzībā.

Konkursa uzdevumi

1. Nodrošināt Latvijas skolu jauniešu līdzdalību Latvijas kultūras un dabas mantojuma apzināšanā, īpaši kultūras kanona vērtību un kultūras artefaktu pārmantošanā, aizsardzībā un komunicēšanā.
2. Sekmēt pētniecisku, radošu un praktisku skolu jaunatnes iesaisti Latvijas kultūras kanona vērtību izpētē un līdzdalību konkrētu vērtību aizsardzībā.
3. Attīstīt skolēnu izpratni par ekonomisko, sociālo un drošības krīžu radītajiem draudiem konkrētu kultūras kanona vērtību saglabāšanai un pārmantošanai.
4. Rosināt jauniešus skatīt Latvijas kultūras kanona vērtības kontekstā ar konkrētām to aizsardzības praksēm, ko var veikt ikviens Latvijas iedzīvotājs.
5. Apzināties un testēt iespējas praktiski rīkoties konkrētas kultūras kanona vērtības aizsardzībai ekonomisko, sociālo un drošības apdraudējuma gadījumā.
6. Veicināt skolēnu radošumu un sadarbības prasmes radoši pētnieciska uzdevuma īstenošanā.

Veidot platformu jēgpilnu, drosmīgu, oriģinālu, eksperimentālu un praktiski nozīmīgu ideju realizācijai kultūrvidē.

Konkursa rezultātā

- tiks padziļināta skolu jauniešu izpratne par Latvijas kultūras un dabas mantojuma vērtībām; attīstīta pašvadīta mācīšanās un mērķtiecīga refleksija par šo vērtību aizsardzības nozīmi;

- tiks attīstīta skolēnu kompetence saistīt Kultūras kanona vērtību pārmantošanas iespējas ar mūsdienu ekonomisko, sociālo, drošības un vides krīžu radītajiem draudiem;
- tiks sekmēta jauniešu individuālās atbildības apzināšanās kultūras kanona un citu kultūras vērtību aizsardzībai;
- skolēni un pedagogi integrējas kultūras un dabas mantojuma kopienās, praktiski iesaistās konkrētu kultūras kanona vērtību saglabāšanā un aizsardzībā;
- tiks padziļināta pedagogu izpratne par kultūras, mākslas un citu humanitāro un sociālo zinātņu tematiem vidējās izglītības programmās.

Dalībnieki

Latvijas vispārīzglītojošo skolu 10.–12. klašu skolēni, profesionālās izglītības skolu vecāko kursu audzēkņi.

Norise

Konkursa norisi organizē Latvijas Kultūras akadēmija sadarbībā ar Latvijas Republikas Kultūras ministriju, Latvijas Nacionālo bibliotēku, programmas "Latvijas skolas soma" pārstāvjiem un Valsts izglītības satura centru. Konkurss notiek trīs kārtās. Pirmajā kārtā notiek konkurss reģionos, otrā kārtā – radošā darbnīca Rīgā, trešā kārtā – konkursa fināls Rīgā.

Pirmās kārtas norise

- Izglītības iestāde izveido komandu trīs skolēnu sastāvā, kuru vada skolotājs.
- Izglītības iestāde aizpilda pieteikuma formu tiešsaistē <https://ej.uz/kanonakonkurss2023> līdz 2023. gada 17. novembrim.
- Pirmā kārtā notiek plānošanas reģionos (Rīgā un Pierīgā, Kurzemē, Zemgalē, Vidzemē, Latgalē) laikā no 2023. gada 27. novembra līdz 1. decembrim.
- Komanda gatavo uzdevumu, ko demonstrē klātienē žūrijai konkursa pirmajā kārtā.
- Pirmās kārtas uzdevumu klātienē vērtē konkursa rīkotāju izveidota žūrija, kuras sastāvā ir Kultūras ministrijas, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, kultūrizglītības programmas "Latvijas skolas soma" pārstāvji, Valsts izglītības satura centra, Latvijas Nacionālā Kultūras centra, Latvijas Kultūras akadēmijas, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas, mediju pārstāvji u.c., vērtējot atbilstoši iepriekš noteiktiem un izziņotiem kritērijiem.
- Reģionos katra komanda tiek novērtēta un atbilstoši iegūtajai vietai apbalvota ar konkursa rīkotāju diplomu.
- Pēc konkursa pirmās kārtas saskaņā ar konkursa žūrijas vērtējumu, divas līdz trīs labākās katra reģiona komandas tiek izvirzītas uz konkursa otro kārtu.

Pirmās kārtas uzdevums:

1. Izpēta Kultūras kanona mājaslapu <https://kulturaskanons.lv> un Kultūras kanonā iekļautās kultūras vērtības, tai skaitā ainavu sadaļas vērtības.
2. Atlasa **vienu, sev būtisku** kultūras kanonā iekļautu vērtību, kuras saglabāšanu apdraud mūsdienu ekonomiskās, sociālās, drošības vai vides krīzes izpausmes.

3. Testē savus pieņēmumus par šo vērtību apdraudējumu diskusijās ar skolas biedriem, identificē, kuras iedzīvotāju grupas ir ieinteresētas izvēlētās vērtības aizsardzībā.
4. Izstrādā pētījumos balstītus pierādījumus tam, ka konkrētā vērtība ir apdraudēta, izgaismo un raksturo konkrētus ekonomiskus, sociālus, drošības vai vides aspektus, kas rada izvēlētās vērtības saglabāšanas un/vai pārmantošanas apdraudējumu.
5. Izstrādā savu scenāriju konkrētai rīcībai, kas mazinātu izvēlētās vērtības saglabāšanas un pārmantošanas riskus. Scenārijs satur ceļa karti, ko komanda praktiski darītu, lai nodrošinātu apdraudētās vērtības aizsardzību, norāda uz iespējamiem sadarbības un atbalsta partneriem.
6. Sagatavo **plakātu**, kur vizuāli atklāti konkrētās vērtības apdraudējuma pierādījumi un komandas izstrādātais vērtības aizsardzības plāns jeb ceļa karte saglabāšanas apdraudējuma risku mazināšanai.
7. Iepazīstina konkursa žūriju ar saviem argumentiem, kas pierāda vērtības apdraudējumu un piedāvāto praktisko rīcību, kas sekmēs vērtības saglabāšanu.

Pirmās kārtas koordinatori un norises datumi

(27. novembris – 1. decembris, konkursi reģionos)

Plānošanas reģions	Norises pilsēta un vieta	Koordinators	Datums
Vidzeme	Cēsis Cēsu Vēstures un mākslas muzejs/Cēsu Jaunā pils (Pils laukums 9)	Evita Muceniece Cēsu Vēstures un mākslas muzeja muzejpedagoģe evita.muceniece@cesis.lv	27. novembris
Kurzeme	Kuldīga Kuldīgas Mākslas nams (1905. gada iela 6)	Terēza Strauta Kuldīgas novada pašvaldības projektu vadītāja tereza.strauta@kuldiga.lv	28. novembris
Latgale	Rēzekne Latgales vēstniecība GORS (Pils iela 4)	Daira Lāce Latgales vēstniecības GORS pasākumu producete daira.lace@rezekne.lv	29. novembris
Zemgale	Jelgava Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija (Sarmas iela 2)	Lita Vēvere Kultūras un pašizpaušmes mākslā mācību jomas vadītāja Jelgavas pilsētā un Spīdolas Valsts ģimnāzijā lita.vevere@gmail.com	30. novembris
Rīga un Pierīga	Rīga Latvijas Kultūras akadēmijas Eduarda Smiļģa Teātra muzejs (E. Smiļģa iela 37)	Laura Ozoliņa Latvijas Kultūras akadēmijas mākslinieciskās jaunrades projektu koordinatore laura.ozolina@lka.edu.lv	1. decembris

Otrās kārtas norise

Radošais seminārs Rīgā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā 2024. gada 12. janvārī

Konkursa otrajā kārtā (seminārā) piedalās konkursa finālisti: reģionu konkursu desmit līdz piecpadsmit uzvarējušās komandas (divas vai trīs no reģiona).

Konkursa rīkotāji kopā ar kultūras un radošā sektora profesionāļiem, kā arī kultūras mantojuma speciālistiem dalīsies pieredzē par konkrētu mantojuma veidu (materiālā, nemateriālā, digitālā), kā arī mākslas darbu saglabāšanas apdraudējumiem un līdz šim izmantotām aizsardzības pieejām vai risinājumiem. Tiks apzinātas arī jauno tehnoloģiju iespējas rast efektīvākus kultūras vērtību saglabāšanas un aizsardzības risinājumus. Radošais seminārs paredzēts, lai uzlabotu fināla uzdevuma izpildei nepieciešamās prasmes un kompetenci. Skolotāji saņems sertifikātus par dalību seminārā.

Radošā semināra noslēgumā komandas saņem detalizētus norādījumus fināla uzdevumam, kas jāveic līdz 3. kārtas norises dienai. Fināla uzdevuma izpildē tiek izmantotas seminārā (2. kārtā) iegūtās prasmes un kompetences.

Trešās kārtas norise / fināls

2024. gada 8. marts

Konkursa trešās kārtas noslēgums (fināls) notiek Rīgā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā 2024. gada 8. martā.

Konkursa finālu vērtē konkursa rīkotāju izveidota žūrija, kuras sastāvā ir Kultūras ministrijas, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Valsts izglītības satura centra, Latvijas Nacionālā Kultūras centra, kultūrizglītības programmas "Latvijas skolas soma", Latvijas Kultūras akadēmijas, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pārstāvji un citi pieaicināti eksperti.

Konkursa žūrija finālā komandām var piešķirt nominācijas, bet komandai ar visaugstāko punktu skaitu tiks piešķirts konkursa pirmās vietas diploms.

Visi konkursa fināla dalībnieki saņem Kultūras kanona konkursa finālista diplomu, kā arī Latvijas Kultūras akadēmijas, Kultūras ministrijas un žūrijas speciālbalvas.

Fināla uzdevums:

Skolēnu komandas **savstarpēji debatē**, kā izstrādātā kultūras kanona vērtības aizsardzības ceļa karte darbojas praksē. Fināla vērtēšanas kritēriji tiks izsludināti konkursa 2. kārtā, kopvērtējumu veidos gan fināla žūrijas, gan konkursa dalībnieku vērtējums.

Galveno aktivitāšu laika plāns

2023. gada 17. oktobris plkst. 16.00	Informatīvs seminārs skolotājiem par konkursa uzdevumu, jautājumu un atbilžu sesija
2023. gada 17. novembris	Dalībnieku pieteikšanās termiņš dalībai konkursā
2023. gada 27. novembris – 1. decembris	Reģionālo konkursu norise – pirmā kārtā
2024. gada 12. janvāris	Seminārs Rīgā – otrā kārtā
2024. gada 13. janvāris – 7. marts	Gatavošanās finālam
2024. gada 8. marts	Fināls Rīgā

Rīkotāji

Konkursa organizē Latvijas Kultūras akadēmija

Konkursa kuratore **Anda Laķe**, tālr. 29411108, anda.lake@lka.edu.lv

Projekta vadītāja **Kristīne Freiberga**, tālr. 29939915, kristine.freiberiga@lka.edu.lv

Komunikācijas un sabiedrisko attiecību speciāliste **Aija Lūse**, tālr. 29107218, aija.luse@lka.edu.lv

Projekta vizuālās identitātes autore **Egita Ozoliņa**, egita.ozolina@lka.edu.lv

Informācija par konkursu pieejama

Kultūras kanona *Facebook* lapā <https://www.facebook.com/latvijaskulturaskanons>

Latvijas Kultūras akadēmijas mājaslapā www.lka.edu.lv

Kultūras ministrijas mājaslapā www.km.gov.lv

Valsts izglītības satura centra mājaslapā www.visc.gov.lv

Latvijas kultūras kanona mājaslapā <http://www.kulturaskanons.lv>

Ieteicamie informācijas resursi

<http://www.kulturaskanons.lv>

<http://www.letonika.lv>